

אכילת פסח מצה ומרור מצוה אחת, ולא תמנה אותם שלש מצוות. אשיכנו אמנם היות אכילת מצה מצוה בפני עצמה הוא אמת, כמו שאני עתיד לבאר, וכן אכילת בשר הפסח מצוה בפני עצמה, כמו שזכרנו. אבל המרור נגרר לאכילת פסח, ואינו נמנה מצוה בפני עצמה. וראיה לדבר שבשר הפסח יאכל לקיים המצוה הן שיזדמן המרור או לא הזדמן. והמרור לא יאכל כי אם עם בשר הפסח, כאמרו על מרורים יאכלוהו. אבל המרור מבלי בשר, לא עשה כלום, ולא נאמר כבר קיים מצוה אחת. ולשון מכילתא: צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו, מגיד שמצות הפסח צלי מצה ומרור, כלומר שהמצוה היא קיבוץ אלה. ושם אמרו: מנין אתה אומר שאם אין להם מצה ומרור הם יוצאין ידי חובתן בפסח, תלמוד לומר יאכלוהו, כלומר הבשר לבדו. יכול אין להם פסח [לא] יצאו ידי חובתם במצה ומרור, הרי אתה דן, הואיל והפסח מצות עשה, ומצה ומרור מצות עשה, הא למדת שאם אין להם מצה ומרור יוצאים בפסח, כך אין להם פסח יצאו במצה ומרור, (תלמוד לומר יאכלוהו). ושם אמרו: יאכלוהו, מכאן שהפסח נאכל על השובע, ואין מצה ומרור נאכלין על השובע, לפי שעיקר המצוה אכילת הבשר, כמו שאמר ואכלו את הבשר בלילה הזה, והמרור נגרר אחר אכילת הבשר, וחיובן כמו שהתבאר מכתובים אלו למי שיבינם. והראיה הנגלית על זה היא השרש הנכתב בתלמוד, והוא אומרם (פסחים ק"כ ע"א): מרור בזמן הזה דרבנן, כי מן התורה אין חובה לאכלו בפני עצמו, ואמנם יאכל עם בשר הפסח, והיא ראייה ברורה שהוא מן הדברים הנגררים אחר המצוה, לא שאכילתו מצוה בפני עצמה, עכ"ל. הרי להדיא שמצות מרור בזמן הזה מצוה מחודשת היא על פי תקנת חז"ל.

והנה בענין מצות ספירת העומר כתב הרמב"ם בספר המצוות (מצוה מ"ד) וז"ל: היא שצוה להקריב מנחת העומר, והיא מנחת שעורים ביום ששה עשר בניסן וכו', ע"כ. ושם (מצוה קס"א): היא שציוונו לספור מקצירת העומר תשעה וארבעים יום וכו', ע"כ. הרי לנו מזה על כל פנים, שמצות ספירת העומר נוהגת בזמן הזה כצורתה שהיתה נוהגת בזמן הבית. ועוד דאינה רק תנאי או ענף של מצות הקרבת העומר, אלא נמנית כמצוה בפני עצמה. ומכאן ראייה מפורשת לכל מה שכתבנו בס"ד, שמצות ספירת העומר, אפילו למ"ד שהיא מדרבנן, יש לה שורש מן התורה, והנפקא מינה על דרך הסוד הוא, שמתקנת בזו"ן הגדולים כמעיקרא. ואילו מצות מרור בזמן הזה אין לה שורש מן התורה, והיא תקנה חדשה, ומתקיימת עתה בצורה מחודשת, ולכן מתקנת כיעו"ד, ודו"ק והיעבת"א. באופן דמה שאנו אומרים בלשם יחוד "לקיים מצות עשה של ספירת העומר", הכוונה לומר שלענין תיקונה פועלת המצוה בזו"ן הגדולים, כיון ששורשה מן התורה, הגם שעתה בזמן הזה היא מדרבנן, ודו"ק.